

תפילות לערב ראש חודש

תענית ערב ראש חודש הונהגה כידוע על-ידי המקובל ר' משה קורדובירו בצפת במאה ה־ט"ז, אבל אין בידינו ידיעות מדויקות על סדר התענית ועל צורת שמירתו בחברות שהנהיגה. הדעת נותנת שאמרו אז גם סליחות אחדות – לפי מנהג הספרדים גם בשחרית גם במנחה – וייתכן שכבר אז בחרו בפרקים מיוחדים לשם "לימוד". בספרי ההלכה לא נזכר המנהג. ר' יוסף קארו, בן זמנו של ר' משה קורדובירו ורבו בתלמוד, עובר על מנהג זה בשתיקה – מסתמא היתה הפצתו מוגבלת – וכן גם הרמ"א. על טעמו ועל חשיבותו עומד בעל "שלה", ר' ישעיהו הורביץ, בשלושה מקומות בחיבורו:

"עתה יתבארו זמני התשובה. בכל ערב ר"ח נקרא יום כפורים קטן שיהיה גם חזרת הענפים למקורן על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו". – "ראש חדש זמן כפרה הוא, וראוי לאדם שיפשפש במעשיו ויהרהר בתשובה, ונוסף על זה מה שערב ר"ח כמו יום כפורים קטן שראוי להתענות וללקות ולעשות במעשה תשובה גמורה כמבואר לעיל... טעמא דמלתא קודם שנכנסות השבועות למקורן. וגם אז הוא פגם הגדול של לבנה הבא ממיצוט הירח אשר מצד קטרוג הזה נמשך קטרוג הקליפות... מ"מ הקב"ה קובע כפרה בר"ח כדאיתא בפרק אלו טריפות (חולין דף ס ע"ב) במאמר דקטרוג לבנה שאמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח. הגם דמאמר הזה תמוה ויש בו סודות מופלאות מ"מ נשמע ממנו שר"ח בעצמו זמן כפרה. ע"כ ראוי לכל אחד מישראל להרהר בתשובה ולתקן מעשיו". – "תוכחת מוסר של ר"ח מאחר שהוא זמן כפרה יראה האדם שיעשה תשובה גמורה בלב שלם דהיינו בערב ראש חדש יעשה כמו י"כ כמו שנוהגין הרבה מחסידי עליון ויתקן כל המקולקל הן בממון הן בגוף הן בנפש ויתודה בבכי רב ובחרטה גמורה ויעזוב דרכו הרעה וכשיכנס החדש יהיה כבריאה חדשה שמכאן ואילך יתלבש בקדושה ובדביקות בו יתברך"².

עוד ר' יעקב עמדין ("עבץ") מדבר על מנהג י"כ קטן כעל עניין חדש, אף על-פי שבתקופתו כבר היה נפוץ ברבים. בסדור "בית יעקב", תחילת ר"ח, הוא כותב:

1. פרי חדש, הלכות ראש חודש, סי' תיז.
2. דפוס אמ"ד, דף קב, ב; קמ, א; קעט, א (= דפוס וורשא, ח"ב, דף ט, א; כא, ב; מז, ב).

חדשים מקרוב נהגו להתענות ער־ח וקור־ן אותו י־כ קטן, והוא ידוע ונתפשט ברבים. וטוב הדבר ביחוד להזהיר העם המתלכלכים כל היום כדי לשטפם מטנפם ולהיות להם זכרון בין עיניהם להשגיח על טהרת נפשם וגופם.

כנראה קראו את ערב ר־ח רק בחוגי האשכנזים בשם יום כפור קטן. הספרדים והאיטלקים מדברים תמיד ועד היום על "משמרת ר־ח" או "משמרת החדש"³. במשך הזמן, אחרי שנתפשט המנהג גם בארצות אירופה והגיע להפצה רחבה, סידרו בקהילות סדרים מסדרים שונים⁴. יש קהילות שנהגו לימוד מיוחד, ויש שאין בהם זכר לזה. יש שאמרו סליחות ופזמונים גם בשחרית גם במנחה, ויש שהקפידו רק על מנחה, שהוא הזמן בו נענה אליהו הנביא. יש שאמרו פיוטים ידועים, ויש שתפסו ביצירות חדשות שחברו לשם תעניות אלו. כנן יום זה יהי משקל־ לר' יהודה מודינא.

להלן רשומים סדרי התפילה הנדפסים הידועים לי, לפי מנהגי איטליה, ספרד ואשכנז, ונמסר התוכן של כל סדר וסדר⁵. אחרי רשימה זו יתפרסם סדר סליחות מכתב־יד, ובסוף יובא מפתח המציין למספר התפילות והפיוטים באוצר השירה והפיוט לדודון⁶.

עברו יותר מחמישים שנה אחר פטירת ר' משה קורדובירו, עד שיצא לאור הסדר הראשון למשמרת ראש חדש. הוא סודר על־ידי ר' אברהם ב־ר סעדיה גריאני ש־ץ בירושלים, ואין בו סימנים שסודר מטעם איוו קהילה או חברה מיוחדת. לפי טיב הספר נראה שהסליחות והפיוטים נאמרו בתפילת שחרית.

א] ספר ש ע ר י ד מ ע ה , והוא סדר משמרה של ראש חדש. הכינה וסידרה נעים זמירי ישראל ה־ה. ... כה־ר אברהם בכה־ר סעדיה גריאני ש־ץ של ירושלים תוב־ב. ויניציאה, בבית ייאני קאליאן, דפוס Bragadin, שפ־ו. כח דף. 8°.

הקדמת העורך, מ־ח לסיון שס־ט. – סלח לנו אבינו. אל ארך אפים. ואומרים ה' נגדך כל תאותי. אל מלך יושב. פס'. – 4: שופט כל הארץ. שבט יהודה בדוחק ובצער. אתינא לקודמך מאריה דשמיא. רחמנא אדכר לך (מקוצר). אנשי אמונה אבדו. תמהנו מרעות. א־א אל תעש עמנו כלה. מקור עיני על עוני. וידוי. אשמנו מכל עם. וידוי לר' נסים. איך אזלת ידי. אזכרה תמיד יום מותי. חי ה' וברוך צורי. אהלל בשמי מרומים. ה' מלך ה' מלך. בטרם אמן כל תהלה. שלש עשרה מדות גמר העניו. – תחינות על חורבן הבית ועל הגלות. 14: בחילה על זאת אספדה ואילילה. אלהינו שבשמים. ה' שמעתי שמעך יראתי. עננו אבינו עננו. ה' עשה למען שמך וחוסה על עמך. כת יש למעלה נקראים מבטלי גורה. שלשת ישי חברן צעקו. מחי ומסי. חיים שאלנו ממך. דעני לעניי

3. עין חיד־א, מורה באצבע, ס' קעד.

4. האנציקלופדיות כוללות ידיעות מעטות על הענין, וברובן דובר בהן רק על מנהג האשכנזים. כלל זה חל גם על "אוצר ישראל" ועל "אוצר דינים ומנהגים" של אייזנשטיין.

5. קבוצות של פסוקי מקרא, המשולבות בתוך הסדרים מצוינות להלן בתוכן הסדרים על־ידי הקיצור: פס'.

6. טכסטים שאינם רשומים שם מצוינים כאן בכוכב.

ענין. – 24ב: קינות: על היכלי אבכה יומם ולילה. אוי כי ירד אש מן השמים. בהיכלך שמיר ושית. בורא עד אנה יונתך במצודה. על חרבן ציון יהמה. עורה נא ימינך רמה. – בסוף תחינות נוספות.

כנראה לא נתקבל סדר זה בכל קהילות איטליה, וכל שכן בשאר ארצות אירופה. זמן מה אחר הדפסתו התחילו הקהילות והחברות להוציא את סדריהן.

סדר האִיטַליאני (סי' ב-ו)

הסדרים לתפילת ערב ר"ח שנערכו על-ידי קהילות האיטליאני נדפסו כנראה לטובת אותן הקהילות שנערכו בהן או לטובת חברה מיוחדת, ולא היו מיועדים להפצה סתם. כנראה אף אחד מהדפוסים לא זכה למהדורה שניה. מהסדרים מיועד הראשון לאמירה קודם עלות השחר (דף 1ב: "הנה מה טוב ומה נעים לקום בהשכמה לראש אשמורות... אך אם לא יוכלו לאמרם בעת ההיא יאמרו אחר חצות היום אחר תפלת שחרית..."), השני נותן טופס לשחרית ולמנחה, יתר הסדרים הם למנחה בלבד.

[ב] סדר התחנונים סליחות ופיוטים וודים ודברים נאים השייכים לחברת שומרי משמרת ערב ראש חדש ק"ק איטאליאני לעבודתו יתברך. מנטובה, בבית יהושע מפירושה, ותה"י = תכ"א. לו ד'. (בלתי שלם).

פס' (שומע תפילה וכו'). תהל' סד. ישראל בחירי אל. אל מלך יושב. פס'. תהל' קב. יה אשר גאה גאה. פס'. תהל' עז. יום זה יהי משקל. פס'. תהל' מג. רצה עליך מדל אביון. פס'. תהל' קיט, נ-נו. חסדי ה' קהל אמוני. פס'. תהל' פג. נפשי יחידתי. פס'. אלהינו שבשמים. פס'. תהל' פו. עת שערי ציון להפתח. פס'. וידוי ר' נסים. או"א היה עם פיפיות. א"א. כשענית לאברהם. רחמנא אדכר לנא (קטוע). מתרצה ברחמים. שומר ישראל. – 33א: סדר לערב ראש חודש חשון ואייר (שאין בהם תחינה). ברכי אצולה מרוח הקדש. תהל' מא. אתאנו אליך רב העלילה.

[ג] ספר אלה הדברים אשר הסכימו רבים אשר אתנו מבני בית הכנסת הגדולה אשר במנטובה עם הגולים אליהם אשר יעשה אותם האד' בערב ראש חדש וחי בהם לחיי עולם. ועל מה אדני החבור' הזאת של רודפי צדק הטבעו... מנטובה, יהושע מפירושה, תכ"ב. פח ד'. 8°.

הקדמת המלקט גור אריה הלוי. – סדר חצות הלילה (תיקון חצות). – סדר שחרית: "אחר שסיימו הפלת שחרית עומד שליח צבור ואומר תפלה לדוד וגו' וחצי קדיש ואח"כ אומר". פס'. אתאנו על שמך. כי לא על צדקותינו. תהל' מב. ה' נגדך כל תאותי. פס'. תהל' כה. יה איום זכור היום. פס'. תהל' כז. אל רם מקור חכמה. פס'. תהל' לה. ישמעני אלהים בקראי לגדו. פס'. תהל' צ. הן עם חדר ישתחו. תהל' קד. נפשי עזו תדרכי. וידוי ר' נסים. ענו אבינו ענו. ה' עשה למען שמך. עשה למען אמתך. מתרצה ברחמים. שומר ישראל. אבינו מלכנו (רק 4 שורות). קדיש גמור.

29א: תורת הקרבנות: ויקרא א-ז. - יהי רצון (תחנה). דב' ל. יחו' מ-מח. - ואח"כ יאמר ספר תהלים, ובסוף כל ספר הפיוט: יה שמך ארוממך. יה נמצא ולא נרצה. חסדי ה' קהל אמוני. מצרי ערי יצרי. שוכני בתי חמר. - בסוף: ה' עשה למען שמך וכו' והתחנה אלהינו שבשמים. "ואח"כ יקרא בקול נעים סדר קדשים".

53א: סדר מנחה: אחרי תפילת מנחה (אשרי ובא לציין) עם קריאת התורה והפטרה אומרים "התחנונים והסליחות הללו": פס'. תהל' קלט. חדש ישועה חדש לי. אל מלך יושב. פס'. תהל' קמ. ישועתך גלה. פס'. תהל' קמא. יום זה יהי משקל. תענה אנקת נתונים. מלכא רמא ורחמנא רחם עלן. רחמנא אדכר לן (מקוטע כמו באשכנז). מתרצה ברחמים. קדיש. - שאר העניינים שבספר אינם נוגעים בערב ר"ח.

ד] סדר מנחת ערב ראש חדש, מסודר כפי ימי השבוע שחל בו, כמנהג ק"ק איטליאני... מנוסח, בבית ר' רפאל חיים מאיטליה, תפ"ו. כב ד'. 8°. סדר יום ראשון: פס'. תהל' יח. פס'. וכן סדר לימים ב-ה. - 17א: תהל' קב. שמע קולי אשר ישמע בקולות. יום זה יהי משקל. - 19א: אחר תפילת מנחה: לכו ונשובה אל ה'. רחמנא אדכר לן (קטע). או"א אל תעש עמנו כלה. או"א תבא לפניך. אשמנו. אשמנו מכל עם. אשמנו באומר ובפועל. לעינינו עשקו. חטאנו צורנו. שמע ישראל. ענו עד "בדיל שמך רבא" (כמו באשכנז).

ה] סדר תפילת מנחה של ערב ראש חדש שאומרים המתענים יחידי סגולה ואנשי מעשה של ק"ק פירנצי יע"א ובשאר קהלות הקדש... מדי חדש בחדש לעת ערב. [פירנצי], J. de Pas, אתחנן = תק"ט. כב ד'. 8°.

פס' ליום א' (עם תחנה בסוף). תהל' קב. שמע קולי אשר ישמע בקולות. - 27: יום זה יהי משקל. קריאת התורה והפטרה. - 10ב: רחמנא אדכר לן (מקוטע). או"א אל תעש עמנו כלה. וידוי. פס' לימים ב-ה.

ו] סדר תפילת המנחה של ערב ראש חדש שנהגו לומר משנים קדמוניות בבה"כ פאניסי בעיר פירארא. ונוסף עליו פיתום הקטרת וסדר התרת קללות שעושים בעיר הגיל ביום א' לר"ח מרחשון. ויניציאה, Bragadin, ונחמתי' = תקנ"ד. מא, ב דף. 8°.

הקדמת הרב יעקב משה עייאש. - פס' המסודרים לתפילת המנחה במעבר יבק לכל יום, וכאן אם חל ביום א. תהל' קב. שמע קולי אשר ישמע בקולות. תהל' פד. פ' התמיד. פטום הקטרת (נוסח צר). אשרי ובא לציין. חצי קדיש. פ' ויחל משה. הפטרת דרשו. תפילת העמידה. - פס'. תהל' קלט. חדש ישועה חדש לי. אל מלך יושב. פס'. תהל' קמ. ישועתך גלה לעדה חשובה. פס'. תהל' קמא. יום זה יהי משקל. או"א אל תעש עמנו כלה. או"א תבא לפניך תפלתנו. וידוי. אשמנו מכל עם. אשמנו באומר ובפועל. תענה אנקת נתונים. מלכא רמא ורחמנא רחם עלן. רחמנא אדכר לן (מקוטע). חטאנו צורנו. שמע. ה' הוא האלהים. ה' מלך. ענו (מקוטע). תחנון (אם אינו ערב ר"ח). תהל' כ. פס' ליום ב-ה. - 33-41:

"תפלה לעני" (תחינות ליחיד לערב ר"ח): ה' אלהי ישראל אבינו וכמה תחינות אחרות בפרחה, והפיוטים: אל נא זכור לאילת אהביך. תערג אליך אלהים נפש האומללים. אנא ה' הושיעה.

סדרי קהלות הספרדים (סי' ז-יד)

אף על פי שהסדר הראשון לתענית ערב ר"ח על-פי מנהגי הספרדים יצא בדפוס כמעט יחד עם סדר ה"איטליאני" או אפילו קדם לו, נתברר שקהילות ה"איטליאני" היו הראשונים שגרמו להפצת המנהג. שהרי נזכר באופן מיוחד בדפוס הראשון שהמנהג הונהג לראשונה במנטובה. הסדרים הראשונים לפי מנהג ספרד סמוכים גם לתפילת שחרית וגם לתפילת מנחה.

[ז] סדר משמרת החדש. זה שפ"ר התקונים מ"שור שפה לנאמנים המתנדב" בערבי ראשי חדשים ומתענים בסוד ישרים... ויציאה, ישמע = ת"כ. [1], מח ד'. 8° - הדפסה שניה (צורת הספר והיקפו דומים): ויציאה, אתך = תכ"א. הדפסה אחרת: ויציאה תע"ח.

הקדמת המסדרים יהודה חיים מפאנו, משה בן ברוך סלם, משה בן יצחק מהללאל גורצ'י. הקדמת ר' משה זכות (בה בולט שהמנהג הונהג קודם במנטובה). - סדר תקן חצות. - 9א: אחר תפילת שחרית: ויקרא א-ז. דב' ל. יחז' מ-מח. - 29א: "יקראו ספר תהלים, ועל כל ספר וספר פיוט", היינו: לך אלי יחידתי. אלהי אני מפיל לפניך תחנתי. ה' נגדך כל תאותי. יצו האל. אלהי אל תדיני כמעלי. - 33א (לתפילת מנחה): שמע קולי אשר ישמע בקולות. יה שמע אבינוך. אל מלך יושב. רחמנא אדכר לך (בשלמות). אנשי אמונה אבדו. תמהנו מרעות. אר"א אל תעש עמנו כלה. וידוי. אשמנו מכל עם. אלהים אתה ידעת לאולתי ואשמותי. ענו אבינו ענו. רחום וחנון חטאנו לפניך רחם עלינו. אל רחום שמך. ה' עשה למען שמך (נוסח מורחב). דעני לעני ענין. אם אפס רובע הקן. אתאנו לחלות פניך. מרן דבשמיא לך מתחנן. מחי ומסי. חיים שאלנו ממך. אליך ה' נשאתי עיני. אר"א הושיענו למען שמך. בצר לך. - שאר הספר כולל "תפלה לעני" לר' משה זכות.

הסדר הבא הוא כמעט שווה לקודם לו, ואינו שונה ממנו אלא בחלקו הראשון בלבד: [ח] סדר משמרת החדש. זה ספר הלכות קדוש חדשים אל כל הבא למלאת ידו להיות מן הפרושים... והמנהג כמנהג ותיקין וישישים... ונקבע מבחר האישים... ישראל חזקיה באסן... ויציאה, בראגאדין, את אליהו = תניג. סד ד'. 8°.

הקדמת י"ח באסן (על הנהגת הסדר בחברת משמרת החדש שבפדואה). - פרשת הקמת המשכן (שמות מז). פ' הכיור והשמן (שמות ל, יז-כט). תורת הקרבנות (שמות כט, לח-ל, י. ויקרא א, ו, א-ב; ב, ו, ז-טז; ד, ה, א-ג; ו, יז-כג; ה, יד-כו; ז, ג; ח. פרשת פטום הקטורת עם הסדר במשנה וכו'. דב' י, יב-כב; יא, ל. יחז' מ-מח. הושע יד, ב-י. מיכה ז, יח-כ. ישע' ב, א-ה; יא; יב; נה, ו-ג; ח; נז, יד-נט, כא. ירמ' לא, א-כ; לג,

תפילות ערב ראש חודש

י-כו. יונה. חבקוק ג. זכריה ב, יד-ז. מלאכי. — אחריו בא, לקריאת התהלים ולתפילת מנחה, כל הסדר הנדפס בס' משמרת החדש, ויניציאה ת"כ.

סדר שונה (וקצר בהרבה) מהקודמים נערך במקומות אחדים באיטליה, והנה הדפוסים המייצגים סדר זה:

ט] אור בקר, והוא ספר כולל תפלות ערב ראש חדש וראש השנה ויום הכפורים ולמנחת שובבים לקטות מספרי קדמוניו. ועוד נוספו עליהן תחנונות ובקשות... מחודשות לצורך הזמן מהרב... כמהר"ר יוסף פיאמיטא גר"ו והובא אל הדפוס על-ידי מעלת מנהיגי חברה קדישה של שומרים לבקר שבעיר אנקונא יע"א. ויניציאה תס"ט. נו ד'. 8°.

הקדמת הרב והמסדר. ענה עני שפל כל השפלים (סוף הפיוט "שמע קולי"). — ומתפללים מנחה (עם קריאת התורה והפטרה) ואחר-כך אומר: על ידי רחמיך הרבים סלח לנו אבינו. אל ארך אפים. אנשי אמונה אבדו. תמהנו מרעות. וכשחטאו ישראל במדבר. א"א אל תעש עמנו כלה. אשמונו מכל עם. מלכי ואלהי הנה באתי לפניך בלב נשבר (בקשה לר' יוסף פיאמיטא הג"ל). לעניינו עשוק. רחמנא אדכר לך (מקוטע). כמה תחנונות אחרות. — שאר הספר מוקדש לענין שובבים ולבקשות לערב ר"ה וי"כ. רק בדף כה, ב נמצא וידוי לאמרו לעשרת ימי תשובה בתוך הסליחות ובערב ר"ח שחרית: רבונו של עולם חשבתי בניב לחש.

י] משמרת הטהרה; סדר למוד על צום... ביום ערב ר"ח... והן עתה הכל מתוקן... אשר הכינו השרים והסגים פה... ליוורנו... ליוורנו, דפוס א. סעדן, השומר = תקנ"א. ח, נב [2], גנ-עז ד'. 8°.

וידוי גדול (לומר לפני תפילת שחרית). — ויקרא א-ז. במדבר טו. נביאים וכתובים. למוד מס' אבות (בשלימות). מידות ותמיד (בשלימות). ליקוטים מהתלמוד והזהר. — 52: יהי רצון לאמירת תהלים. — 53: למנחה: שמע קולי. נוסח תפילת מנחה לפי מנהג הספרדים. יה שמע אביוניך. רחמנא אדכר לך. אנשי אמונה אבדו. תמהנו מרעות. אל תעש עמנו כלה. וידוי. תחינות. חיים שאלנו ממך. — סוף הספר כולל אנקת אסיר.

הדפסה חדשה של הספר (בתוספת הבקשות וכו') נעשתה מחוץ לאיטליה: י] ס' משמרת הטהרה, והוא סדר למוד למשמרת ער"ח... כמו שנדפס בעיר ליוורנו יע"א ובתוספת נופך כל הבקשות וכיוצא... שלוניקי, תחנונינו = תק"פ. [4], נו, מד, [5], מה-מח דף. 8°.

למעשה גם הסדר הבא לקמן הוא דפוס חדש של הקודם, אף על פי שיש בו הרחבה ניכרת גם בבקשות גם בסליחות.

יא] סדר מנחת ערב ראש חדש; מתוקן... כמו שנדפס בסדרים הקודמים. גם לרבות האנקת אסיר מהרב חמ"י ז"ל. ובתוספת נופך כל הבקשות והן עתה

הוספנו כמה פיוטים... שאלוניקי, עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה
מאושר = תרלה. 104, 55, [1] ע' 8°.

נדפס עוד כמה פעמים, לדוגמא: סלוניקא, קוה קרית ה' = תרמ"ב. צח דף.

בקשות (ביניהן מיוחדות לערב ראש חודש): לך אלי תשוקתי. שמע קולי. ישן אל תרדם. בצר
לי אקרא ה'. לכו נפיל פנינו. אלהי עז תהלתי. שעריך בדפקי יה פתחה. אנא ה'
רחמך יראו. למענך אלהי רצה עם לך שחר. אבות העולם קדושינו קומו במרץ. אם
אפס רבע הקן. (ונוספו כאן תפילות לעצירת גשמים). — 43: סדר לימוד לערב ראש חודש (בלי
הטכסטים). — 44: סדר מנחה: פ' עקידה. אדיר ונאור. פ' קרבנות. התפילה לפי מנהג הספרדים (עם
תוספת בברכת שמע קולנו). אבינו מלכנו. וידוי. תחנון (בתוספת סדר פסוקים מיוחדים לכל חודש וחודש
שראשי חיבות נותנים שילוב שמות על-פי קבלה). — 76: יה שמע אביונך. שבט יהודה. רחמנא
אדכר לך. אנשי אמונה אבדו. תמהנו מרעות. אורי אל תעש עמנו כלה. ענו. התחינות
הרגילות. אלהינו שבשמים. שומר ישראל וכו'. — בסוף הספר אנקת אסיר ותפילות לבית עלמין.

לעומת הקודמים כולל הספר הבא סדר תפילה גם לשחרית גם למנחה.

[יב] סדר משמרה... [עם הסכמות ר' חיים ב"ר יצחק אלפאנדארי ור' יוסף
רוזאניש]. קושטא, ת"ק. סד ד' 8°.

(לשחרית): וידוי. תחנון. אערוך מדברי דתי. תהל' ו. פס'. פרשת עקידה. ה' אלהי
הצבאות יושב הכרובים. רחמנא אדכר לך. אנשי אמונה אבדו. תמהנו מרעות. אורי אל
תעש עמנו כלה. אשמנו מכל עם. רבש"ע לא על עצמי בלבד (מתוך וידוי ר' נסים). רבש"ע
בראותי כי רד יומי. לעינינו עשקו עמלנו. וידוי. אראלי מעלה אומרים. בטרם שחקים
וארקים נמתחו. אלהינו שבשמים. אלהים אתה ידעת לאולתי ואשמתי. ענו אבינו ענו.
רחום וחנן חטאנו לפניך רחם עלינו. אל רחום שמך (מקוצר). דעני לעניי ענינך. אל מי
מנאלי דם אצעק. רבש"ע מודים אנחנו לפניך על כל הטובות שעשית. אתה הוא
האלהים הזן מקרני ראמים ועד ביצי כינים. אתה ה' אלהינו עד שלא בראת העולם.
אנא ה' חטאנו פשענו לפניך. עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. תהל' קכו. ה'
שועת עמך הקשיבה. ה' יחיד לבות כל בני אדם סוקר. ה' דלו עיני למרום. ה' אם
גדל עוני מנשוא. ה' שעה נודד מקינו. — אחרי גמר התפילה באים עוד פרקי לימוד.

35: מנחה: יה שמע אביונך. בסליחות מתחילין בפסוקים וי"ג מדות. משאת כפי מנחת ערב.
תפילות מהר"ם זכות: אנא אלהי אברהם ופחד יצחק. אל נא זכור לאילת אוהבך. תערוג
אליך אלהים נפש אומללים. אנא ה' הושיעה עם. אדון העולמים צור נורא. הסליחות
הרגילות אצל הספרדים: אנשי אמונה. תמהנו מרעות. אל תעש עמנו כלה. (אין גוססן נמצא כאן
אלא גרמז אליהן). 341: רבש"ע ויהי בעלות המנחה. אם אפס רובע הקן. ה' חוסה על
ישראל עמך. — שאר הספר כולל תפילת בית עלמין.

סדר שונה מהקודם – והוא מיוחס לר' חיים ויטאל – הגיע לדפוס רק במאה הי"ט, והוא מיועד רק לשחרית, לאמרו בתחנונים שלאחר העמידה. בין הפיוטים שנדפסו בו יש מיוחדים לערב ראש חודש מנחם אב או לערב ר"ה וכו'.

יג) ספר משמרת החדש, וזאת עולת החדש בחדשו... ר' חיים ויטל... יסד... בקי דמשק... צפת, משמרת לבני ישראל = תרכ"ג. [3], גב (צ"ל נא) ד'. 8°.

אבינו מלכנו. ה' יחיד גדול ונורא. יה המצא לעמך פדיון (לערב ראש השנה). שופט כל הארץ. פס'. אנה ה' רחמיך יראו. שבט יהודה בדחק ובצער. אתינא לקדמך מאריה דשמיא. רחמנא אדכר לן (בשלמות). למענך אלהי. רצה עם לך שחר. ה' נגדך כל תאותי. אלהי אל תדיני כמעלי. ענה עני שפל כל השפלים. אריא אל תעש עמנו כלה. וידוי. וידוי לר' נסים. אראלי מעלה אומרים ה' אלהינו (רק א-י). בטרם שחקים וארקים נמתחו. מיוחד באהיה אשר אהיה. שלש עשרה מדות גמר הענו. כמה תחינות. – 26א: שמם הר ציון בעונות אבותינו. אריא תאיר אורנו. תחינות על חורבן ביהמ"ק. – 32א: אלהינו שבשמים (מורחב). מוחל שגיאות עמו ועונו. ה' שמעתי שמעך יראתי ה' שמעתי ונרגותי. – תחינות שונות.

אותו סדר מופיע מורחב בכמה תוספות בספר הרשום כאן, שנדפס באיטליה אבל היה כנראה מיועד לארצות המזרח. את התוספות ציינתי בתוכן על-ידי כוכבית *.

יד) ספר משמרת החדש, והוא סדר נאה... למשמרת הקדש בכל ערב ראש חודש. ליורנו, ברכת טובו = תרל"ט. ק ד'. 8°.

הספר נדפס בהוצאות גב' עמאם בת דוד ששן ובעלה מאיר ששן לזכר בתם חנה 1856-1877.

מכיל לימוד בלילה עם כמה תחינות, ובעלות השחר יאמרו פיוטים אלה: 46ב: יערת דבש על לשונך. אל חי גבור עושה פלא. אני עטרת תפארת. אחריו דוד גרועה. במקדשך לב צורח. בלבי אש להבה. אנה דודי ברח מני כצבי. אל המדבר בצדקה. אמר שומר אתא בקר. שיש ושמחי בת ציון. – 69א: סדר משמרת ער"ח: סליחות ותחנונים שאומרים בשחרית הצבור המתענים בערב ר"ח. והסדר הזה הוא מיוחס לרבינו... חיים ויטאל... הנדפס בעה"ק צפת... אבינו מלכנו. ה' יחיד גדול ונורא. יה המצא לעמך פדיון (לערב ראש השנה). שופט כל הארץ. אנה ה' רחמיך יראו. * אנה בקראנו לקול שוענו. שבט יהודה בדחק ובצער. * ה' אלהי הצבאות יושב הכרובים. אתינא לקדמך מאריה דשמיא. רחמנא אדכר לן (בשלמות). למענך אלהי רצה עם לך שחר. * אי כי ירד אש מן השמים. ה' נגדך כל תאותי. * יום נלחמו בי (לר"ח אב). אלהי אל תדיני כמעלי. תמהנו מרעות. * קול אהלה תתיפח. * בורא עד אנה. ענה עני שפל כל השפלים. אריא אל תעש עמנו כלה. וידוי. וידוי לר' נסים. * הימצא חן כעין בוחן. אראלי מעלה אומרים. ה' אלהינו. שמם הר ציון. תחינות על חורבן בית המקדש: * בהיכלך שמיר ושיח. אלהינו שבשמים (מורחב). מוחל שגיאות עמו ועונו. תחינות שונות.

סדרי האשכנזים (סי' טו – יז)

בשנת תל"ב הופיע במנטובה סדר לסליחות לערב ר"ח, גם לשחרית וגם למנחה, שנסדר לפי הסדר הרגיל אצל האשכנזים בתעניות ובימי הסליחות שלפני ר"ח וי"כ. הסליחות לשחרית נאמרו קודם עלות השחר או לאחר תפילת שחרית, וברובן לקוחות הן מתוך ספרי הסליחות של כל השנה, ורק לעתים מופיעה כאן יצירה חדשה.

טו) סדר נכון לסליחות ופיוטים חדשים עם ישנים להתפלל... בכל ערב ראש חודש בשחרית ומנחה ובתענית/שובבים ומנחת חדש אלול... הובא אל הדפוס על-ידי הבחורים... מחברת מעירי השחר מק"ק אשכנזי... עובדיה מארץ... יחיאל בכמ"ז יעקב מאיטליאה... מנטובה, תל"ב. [5], מ, כד, [2] ד'. 8°.

דפוס שני: מנטובה, כי עת = ת"ק. מח דף. 8°.

הקדמה. – תקן חצות. 55: סליחות לשחרית: איך נפתח. כי על רחמיך הרבים. אנשי אמונה עברו. אקרא בשמך. מפלטי. שחר קמתי. ואתה קדוש וכו' (הפס' הנהוגים במנהג אשכנז עד: ונחלו לעולם ומי כעמך ישראל (מהסילוק לשחרית יו"כ). מזה פשענו (וכו' עד סוף הסליחות). – 17א: סליחות למנחה (עם הפס'): לב נפש נשפוך כמים. משאת כפי. אבן הראשה. אמונים בני מאמינים. ה' יהמו רחמיך על עדתך. ה' אלהי נשען על רחמיך. את חטאי אני מזכיר. יקום יעקב כי קטן הוא. בסוף: שמות (כמו נעילת יו"כ, בתוספת 12 פס').

31א: סליחות לשחרית ערב ראש חודש לימים שאין בהם תחינה: סלח נא לעון העם הזה כגדל מדותיך. ותיק וחסיד אתה. באשמורת הבוקר. זכור ברית... אבדנו (מקוצר). פרשת העקידה. תחינות. – 37א: סליחות למנחה: אתה המאזין עתירה. פסקאות ממחזור יו"כ אחרי "העבודה": או"א תתן אחרית לעמך. או"א תאמר למחות אשמינו. או"א אורך תורית לחשכה. או"א אפל אלמנה תאיר. כותרות הפזמונים (דוגמת נעילת יו"כ): ה' שמעה. לך ה' הצדקה. חננו ה' חננו. רועה ישראל האזינה. אדוני האדונים. 3 חרוזים: ה' חזה ציון קרית מועדינו. ה' זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם. ה' קבל ברחמים וברצון את תפלתנו, ואלה הם כנראה 3 הבתים האחרונים של פיוט (אינם רשומים אצל דוידון). – שאר הספר כולל סדר שובבים וכו'.

אף על פי שהתאים סדר זה לכל פרטיו למנהגי האשכנזים, לא הגיע להפצה מחוץ לאיטליה. כשנתפשט המנהג להתענות בערב ראש חודש ("ביום כפור קטן") בגרמניה ובשאר הארצות, הנהיגו הקהילות סליחות רק במנחה לפי הסדר שהסדיר ר' נתן נטע הנובר בפרקו של ספרו "שערי ציון". ספר זה שיצא ראשונה בדפוס פראג תכ"ב (היינו באותו הזמן שהופיעו סדרי ערב ר"ח הראשונים) וראה במשך תקופה קצרה מהדורות רבות (כגון אמ"ד תל"א; פראג תמ"ב, תמ"ח, תנ"ב; וילהרמסדארף ת"ן; דעסוי תנ"ח) נדפס באיטליה רק בשנת תס"א (ויציאה בתבנית 12°), ומתוך מהדורה זו נדפסה תפילת ערב ר"ח בקונטרס מיוחד:

טז] תיקון ערב ראש חדש ותיקון ז באדר. ויניציאה, [תס"א]. [8] דף. 12°. תהל' קב. יום זה יהי משקל. תהל' ח. לכו ונשובה. פס'. אל מלך יושב. משאת כפי. אלהי בשר עמך. בת עמי לא תחשה. רחמנא אדכר לך (מקוטע). אורא אל תעש עמנו כלה. וידוי לר' נסים. וידוי וכו'.

הסדר ידוע ברבים, וניכרת בו השפעת איטליה גם בסידור הסליחות מסביב לתפילת מנחה גם בצירוף פרקי תהלים ופיוטי סליחות. ייתכן שלא ר' נתן נטע בעצמו הסדיר אותו אלא רבו ר' שמואל אבוהב, רבה של ויניציאה, המובא בפירוש כמסדיר סדר ז אדר באותו הספר. מאידך גיסא יש להודות שפרקי הסליחות הכלולים בסדר זה לקוחים הם ממחזורי אשכנז או צרפת, ברובם מסדר מנחת יום הכיפורים. זמן קצר אחר דפוס זה, הדפיסו אותו בגרמניה עצמה:

יז] תפילות ביום כפור קטן לפיך בתענית ערב ר"ח לאחר מנחה גדולה: מניחין טלית ותפילין אנשי הסגולה: נדפס בלשון הקודש ובלשון אשכנז בכל חיבה על מכונו: אשר לא נדפס מעולם כדמיונו. ככתבו וכלשונו: חיבור הפירוש שקורין טייטש האלוף התורני הנאמן מוהר"ר נתן חזן דק"ק פרוסטיץ בכל לבו וכוונו; כשאר פירוש אשר חיבר בלשון אשכנז בכל התפלה ותהלים וכל ענינו: והבחון לבות ומחשבות ימחול חטאינו. ביום כפור קטן כיום כפור גדול לטהר מעוונות: לבל ישטינו: ותקבל ברחמים וברצון את תפלתנו; זולצבאך, ר' אהרן, [תע"ג]. מ דף. 8°.

דפוס שני: זולצבך, זלמן ב"ר אהרן, תפ"ג. אחרי דפוסים אלה הופיעו מהדורות רבות, ומלבד זה נתקבל הסדר בסדורי תפלות.

התוכן שווה לדפוס הקודם לו. רק נדפס בו (כמנהג קצת קהילות) בסוף חלק מתחינת רב סעדיה גאון הנהוגה אצל האשכנזים בערב ר"ה "שכחנו את טובותיך" לאמירה לפני "אשמנו".

כידוע נתקבל מנהג יום כיפור קטן בקהילות גרמניה ופולין בקפדנות, וכמעט בכל עיר סידרו את התענית בקריאת התורה והפטרה בנביא ובאמירת סליחות במנחה. אבל בתפילת שחרית לא השאיר יום זה סימני סדר מיוחד, ומבחינה זו חורג יום כיפור קטן זה מכל התעניות שבמחזור האשכנזים, לרבות תעניות בה"ב. כנראה ראו יחידים בעובדה זו חסרון והשתדלו למלא אותו. באמת נמצא בכתב-יד אשר בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים סדר סליחות שלם לשחרית, וזה תיאור כתב-היד:

כ"י Heb. 4° 888, מהמאה ה"ח, קלף, 90 דף, פולין קטן, מקודם בקהילת סלוצק (פולין). כולל סליחות ערב ר"ח (דף 1-3), תפלת יו"כ קטן (4-8), סליחות לבה"ב ולתעניות (9-18), יוצרות מכל השנה (19-סוף). 3 הדפים האחרונים חסרים כמעט לגמרי, ורבים בסוף פגומים. כתב פולני מרובע, בלתי מנוקד.

סדר סליחות המתפרסם בזה מתוך אותו כתב-היד נערך כנראה רק בתקופה מאוחרת זו, ויש בו כל ליקויי הלשון ותורת המשקל וההגאים שסבלו בהם יהודי פולין.

מאידך גיסא מעניינת מקוריות מסויימת במבנה הסליחות ובכלל העובדה שאף בפינה נידחת זו כוח היצירה הפיוטית לא חדל. תענית ערב ר"ח היא האחרונה בין התעניות של מחזור השנה שנתקבלה בתפוצות ישראל כעין מנהג קבוע; כנראה סדר הסליחות שלפניו הוא המאוחר בין הפיוטים שנכתבו לשם מנהג זה.

סלח לנו אבינו כי ברב אולתנו שנינו / מחל לנו מלכנו כי רבו עונינו. אל ארך אפים אתה... ויעבר... כאיל תערג על אפיקי מים. כן נפשנו תערג אליך אלהים [תהל' מב, ב]: אלהים זדים קמו עלי ועריצים בקשו נפשנו ולא שמוך לעגם סלה [!!!] [תהל' פו, יד]: אשר אמרו נירשה לנו את נאות אלהים [תהל' פג, יב]: אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל [שם, ב]: יי אל באפק תוכיחני ואל בחמתך תיסרני [תהל' ו, ב]: כרחם אב על בנים... סלח נא... הטה...

או"א

סליחה א

סימן: משה ברבי אברהם

משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו / קראים אל יי ממרומי /
בך בטחו אבותינו ותפליטנו / וינחם יי על הרעה אשר דבר לעשות לעמו:

שש ועושה צדק בדרכך יזכורך פגעת / בהם עולם נושע והושעת /
ואת זעקתם שמעת / יי אלהים אתה ידעת:

5 היינו ליתומים ואמותינו כאלמנות / כי רבו פשעינו ועונות /
ותחת אשר אמרת אם יוכל איש למנות / רב שבענו בזה ליום קטנות:

בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו / נשינו טפינו בנינו ובנותינו /
נזרנו אבדה תקינתנו / ותהי כבגד עדים כל צדקתנו:

ראה יי והביטה כי הייתי זוללה / וטבעתי ביון מצולה /
10 זכור מאמר והייתם לי סגלה / התשכח אשה עולה:

בני ציון היקרים / הם יזובו מדקרים /
כי רבו עלינו דוברי שקרים / חדשים לבקרים:

יום ויום קללתו מרובה מחברו / אכזרים עוכר שארו /
ועתה אתה אלהים תדעך נרו / ועשית לו מסגרת מתחת לזרו:

1 תהל' צט, ו. 2 שם כב, ה. שמות לב, יד. 3 ישע' סד, ד. 4 נחמ' ט, ט. יחז' לו, ג. 5 איכה ה, ג. ישע' נט, יב. 6 ברא' יג, טז. תהל' קכג, ג. זכר' ד, י. 7 מההגדה של פסח. 8 יחז' לו, יא. ישע' סד, ה. 9 איכה א, ט. תהל' סט, ג. 10 שמות יט, ה. ישע' מט, טו. 11 איכה ד, ב. שם ד, ט. 12 תהל' סג, יב. איכה ג, כג. 13 יום ויום קללתו: סוטה דף מט, א. משלי יא, יז. 14 איוב יח, ה. שמות כה, כה. שם ל, ד.

15 אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל / הושיענו מפי אריות כדניאל /
ושמעת אל תפלת עבדיך ועמך ישראל / ובא לציון גואל:

בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה / וירב בבת יהודה תאניה ואניה /
מן המצר קראתי יה / האם עזרתי אין בי ונדחף ממנו תושיה:

רעב ודבר וחרב עלו על צוארינו / והיתה לחרבה עירנו כי לט אלהינו /
20 חטאנו אנחנו ואבותינו מנעורינו / יי אל באפך תוכיחנו ואל בחמתך תיסרנו:

החדש הזה יבא עלינו ועל כל ישראל לשמחה / ונס יגן ואנחה /
ומאת יי ישא ברכה / אז יאמרו בגוים אשרי העם שלו ככה:

מולד חדש אשר בעת הזאת / יבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות /
נוזכה לנבואות הנבאות / גואלינו יי צבאות: אל מלך. ויעבר

דברי עונות גברו ממנו. פשעינו [וחטאותינו] אתה תכפרם [תהל' טה, ד]: והסיר יי
ממך כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם כך ונתנם בכל
שונאיך [דב' ז, טו]: דרכך אלהינו להאריך אפך לרעים ולטובים:
כרחם אב. כי לא על צדקותינו...

סימן: א"ב

ב סליחה

אל רם ונשא אתה בקרבנו / כך בטח[נו] בכל נפשנו ובכל לבנו /
גלות וחלי מכה עלו על גבנו / שלח לנו רפואה שלמה כמו מרה על ידי משה
רבנו:

דרכך אלהינו להאריך אף לרשע / הננו אתנו לפניך בתחנה ובקשה /
ותר מעלינו דין הקשה / שלח לנו רפואה שלמה כמו יריחו על ידי אלישע:

5 זכור אשר לאבותינו נשבעת / חלי וכל מדוי מצרים לא ישימם כך אשר ידעת /
טפינו ועוללינו בנעים אשר נעת / שלח להם רפואה שלמה כמרים מצרעתה:

יראה זרע ויארריך ימים / ככחם אז כחם עתה ולעולמי עולמים /
למענך אלהים רם על רמים / שלח להם רפואה שלמה כנעמן אשר רחץ בירדן
שבע פעמים:

- 15 תהל' פג, ב. 16 ע"פ דניאל ט, יו. ישע' נט, כ. 17 ישע' ט, יא. איכה ב, ה.
18 תהל' קיח, ה. איוב ו, יג. 19 ע"פ ירמ' יד, יב ואיכה א, יד. ויק' כו, לג. כי לט:
קלל. 20 תהל' ו, ב. 21 ישע' לה, י. 22 תהל' כד, ה. שם קכו, ב. שם קמד, טו.
24 ישע' מז, ד.
2 מרה: שמות טו, כד-כו. 4 יריחו: מ"ב ב, כא. 5 דברים ז, טו. 6 כמרים:
במ' יב, י-ג. 7 ישע' נג, י. יהושע יד, יא. 8 כנעמן: מ"ב ה, יד.

מחר חדש לטובה חדשהו / נפש כל חולי ממות תצילהו /
10 סעדהו על ערש דרי וחזקהו / שלח להם רפואה שלמה כחזקיהו:

עיני כל אליך ישברון ביגון ואנחה / פתוח תפתח ירך המלאה והרחבה /
צצקתנו תשמע ותהפוך לקול שמחה / כאשר הפכת קללת בלעם הרשע מקללה
לברכה:

קולנו תשמע למען שמך / רחם עלינו ברחמיך /
שמע קולנו ממרומיך / תשלח רפואה שלמה לחולי עמך:
אל מלך. ויעבר

1 פזמון (בניגון שופס כל הארץ) סימן: א"ב. משה

אשר אורך עלינו וזרח / בחרת באבותינו עוקד נעקד ובורח /
גמול גם לבניהם ותצילנו מאיש הלך ואורח / יפרח בימינו צדיק ורב שלום עד
בלי ירח:

דרוש דמנו בזכות איש ענו / הוא היה לנו לאב ואנחנו בניו /
ופניו ולפני פניו / כפני חמה וזרח /
יפרח

5 זכור זכות רודף שלום ואוהב את הבריות / חנם חנו שוכן עליות /
טהר לטפנו את הבזויות / מאבעבועות ושחין פורח /
יפרח

יה הושיענו אדון המושיע / כאשר כבר היה בימי יהושע /
למענו במצור באת להושיע / שמש בגבעון דום וירח /
יפרח

מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה / נבהלה נפשנו מדבר וקול התרועה /
10 שיח שפתותינו יי שמעה / כהעלות עולות וירח יי את ריח /
יפרח

עשה עמנו אות לטובה אלהי אבותינו / פינו פתחנו בתפלה ונשלמה פרים שפתינו /
צדקתך צדק לעולם ואמת הורתינו / קול קול יעקב תשמע בתפלתנו /
יפרח
כתפלת אשר במקדש היה טורח /

9 ע"פ תהל' לג, יט. 10 תהל' מא, ד. כחזקיהו: מ"ב כ, ו. 11 תהל' קמה, טו.
שם, טז. 12 בלעם: דב' כג, ו.

1 עוקד... אברהם יצחק ויעקב. 2 מאיש הלך ואורח: מיצר הרע, ע"פ ש"ב יב, ד
ודרשת חז"ל סוכה דף נב, ב (בכתב-היד בטעות: הולך). 3 איש ענו: משה, במ' יב, ג.
4 ופניו... כי קרן עור פניו, שמות לד, ל. 5 רודף שלום ואוהב את הבריות: אבות
א, יב. 6 שמות ט, ט. 8 יהושע י, יב. 9 תהל' ו, ד. 10 ברא' ה, כא.
11 הושע יד, ג. 12 תהל' קיט, קמב. ברא' כז, כב. 13 אשר במקדש... שמואל.

רחום רחם עלינו ולתפלתנו תישע / שמע שועתנו וישראל בכ גושע /
15 תשוב תרחמנו בזכות אליהו ואלישע / עלה קרח עלה קרח / יפרח

מחר חדש זמן כפרה לכל תולדותינו / שהיינו מקריבים לפניך שעירי חטאתינו /
החדש הזה חביא גאולתנו / על ידי בן דוד ובן יוסף אשר חלם והנה השמש
והירח יפרח

אל תזכר לנו... זכור רחמיך (פסוקים כמנהג ליטא) או־א תבא. וידוי פ־א. משיח
צדקך... (לא יותר). ואל יעקב...

14 ישע' מה, יז. מ"ב ב, כג. 17 בן דוד ובן יוסף: שני משיחים. ברא' לז, ט.

רשימת הפיוטים והתחינות

אבות העולם קדושינו קומו במרץ (א140) יא
 אבדנו (זכור ברית) (א86) טו
 אבן הראשה (א313) טו
 אדון העולמים צור ונורא (א530) יב
 ה' אלהי הצבאות יושב הכרובים (א682) יא יג
 ה' אלהי נשען על רחמיך (א715) טו
 ה' אם גדל עוני מנשוא (א749) יב
 ה' דלו עיני למרום (א794) יב
 ה' חוסה על ישראל עמך (א817) יב
 ה' יהמו רחמיך על עדתך (א844) טו
 ה' יחיד גדול ונורא (א858) יג יד
 ה' יחיד לבות כל בני אדם סוקר (א861) יב
 ה' נדך כל תאותי (א920) א ג ז/ח יג יד
 ה' עשה למען שמך וחוסה על עמך (א946*) א
 ה' שועת עמך הקשיבה (א1019) יב
 ה' שמעתי שמעך יראתי, ה' שמעתי ונרגותי (א1042) א יג
 ה' שעה נודד מקנו (א1045) יב
 אדיר ונאור (א1095) יא
 אוי כי ירד אש מן השמים (א1718) א יד
 *אזכרה תמיד יום מותי א
 *אחריך דוד נרוצה יד
 איך אזלת ידי (א2750) א
 איך נפתח (א2838) טו
 אל ארך אפים (א3466) א ב ט
 אל המדבר בצדקה (א3588) יד
 אל חי גבור עושה פלא (א3625) יד
 אל מי מגואלי דם אצעק (א3786) יב
 אל מלך יושב (א3822) ב ג ו ז טז
 אל נא זכור לאילת אוהביך (א3862) ו יב
 אל רחום שמך (א4019) יב
 *אל רם ונשא אתה בקרבנו... לעיל במאמר זה, עמ' 333
 אל רם מקור חכמה (א4038) ג
 אלהי אל תדיעני כמעלי (א4362) ז יג
 אלהי אני מפיל לפניך תחנוני (א4375) ז
 אלהי בשר עמך (א4403) טז/ז
 אלהי עז תהלתי (א4507) יא

אלהים אתה ידעת לאולתי ואשמתי (א4670) ז יב
 א-יא אופל אלמנה תאיר (א4805) טו
 א-יא אורך תזריח לחשכה (א4806) טו
 א-יא אל תעש עמנו כלה (א4808) א ד-יד טז/ז
 א-יא הושיענו למען שמך, בצר לנו (א4820) ז/ח
 א-יא היה עם פיפיות (א4821) ב
 א-יא תאיר אורנו (א4835) יג
 א-יא תאמר למחות אשמנו (א4838) טו
 א-יא תתן אחרית לעמך (א4843) טו
 אלהינו שבשמים (א4852) א-ג יב-יד
 אליך ה' נשאתי עיני (א5029) ז/ח
 אם אפס רובע הקן (א5226) ז/ח יא יב
 אמונים בני מאמינים (א5627) טו
 *אמר שומר אתא בקר יד
 אנא ה' הושיעה עם (א6147) ו יב
 אנא ה' חטאנו עוינו פשענו לפניך (א6153) יב
 אנא ה' רחמך יראו (א6167) יא יג יד
 אנא אלהי אברהם ופחד יצחק (א6206) יב
 אנא בקראנו לקול שוענו (א6245) יד
 *אנא דודי ברח מני כצבי יד
 אני עטרת תפארת (א6759) יד
 אנוקת אסיר (א6840) י יא
 אנשי אמונה אבדו (א6850) א ז/ח ט י יא יב
 אנשי אמונה עברו (א6856) טו
 אערוך מדברי דתי (א7064) יב
 אקרא בשמך (א7390) טו
 אראלי מעלה אומרים (א7450) יב יג יד
 אשמנו באומר ובפועל (א8112) ד ו
 אשמנו בגדנו א ד ה ו ז י יא טז
 אשמנו מכל עם (א8115) א ד ו ז/ח ט יב
 *אשר אורך עלינו זורח... לעיל במאמר זה, עמ' 334
 את חטאי אני מזכיר (א8531) טו
 אתאנו אליך רב העליליה (א8624) ב
 אתאנו לחלות פניך (א8627) ז/ח
 אתה ה' אלהינו עד שלא בראת עולם (א8749) יב
 אתה הוא האלהים הון מקרני ראמים (א8773) יב
 אתה המאזין עתירה (א8787) טו
 אתינא לקדמך מריה דשמיא (א8900) א יג יד

באשמורת הבקר (ב70) טו
 בהיכלך שמיר ושית (ב181) א יד
 בורא עד אנה יונתך במצודה (ב275) א יד
 * בחילה על זאת אספדה ואילילה א
 בטרם אמך כל תהלה (ב413) א
 בטרם שחקים וארקים נמתחו (ב427) יב יג
 בלבי אש להבה (ב694) יד
 * במקדשך לב צורח יד
 בצר לי אקרא ה' (ב1280) יא
 ברכי אצולה מרוח הקדש (ב1746) ב
 בת עמי לא תחשה (ב1931) טו טז/ז
 דעני לעניי ענין (ד327) א ז/ח יב
 * הימצא חן כעץ הבוחן יד
 הן עם חדר ישתחו (ה839) ג
 וידוי: עיין אשמנו
 וידוי גדול לר' נסים עיין: רבש-ע קודם כל דבר
 וכשחטאו ישראל במדבר (300) ט
 ותיק וחסיד אתה (ו531) טו
 חדש ישועה חדש לי (ח74) ג ו
 * חי ה' וברוך צורי, אהלל בשמי מרומים א
 חיים שאלנו ממך (ח259) א ז/ח י
 חסדי ה' קהל אמוני (ח438) ב ג
 יה איום זכור היום (י696) ג
 יה אשר גאה גאה (י780) ב
 יה המצא לעמך פדיום (י838) יג יד
 יה נמצא ולא נרצה (י1023) ג
 יה שמך ארוממך (י1143) ג
 יה שמע אביוןך (י1146) ז/ח י יא יב
 יום זה יהי משקל (י1724) ב ג ד ה ו טז/ז
 יום גלחמו בי (י1861) יד
 יערת דבש על לשונך (י3302) יד
 יצו האל לדל שואל (י3497) ז/ח
 יקום יעקב כי קטן הוא (י3601) טו
 ישועתך גלה (י4010) ג ו
 ישמיעני אלהים בקראי לגדו (י4130) ג
 ישן אל תרדם (י4132) יא
 ישראל בחירי אל (י4216) ב
 כי על רחמין הרבים (כ219) טו

- כשענית לאברהם (כ51) ג
 כת יש למעלה וקראים מבטלי גזירה (כ560) א
 לב ונפש ושפוך כמים (א5066) טו
 לך אלי יחידתי (ל802) ז/ח
 לך אלי תשוקתי (ל809) יא
 לכו נפיל פנינו (ל956) יא
 למענך אלהי רצה עם לך שיחר (ל1170) יא יב יד
 לעיינו עשקו (ל1258*) ד ט יב
 *מוחל שגיאות עמו ועוניו יג יד
 מחי ומסי (מ927) א ז/ח
 מיוחד באהיה אשר אהיה (מ1309) יג
 מלכי ואלהי הגה באתי אליך בלב ושבר (מ1711) ט
 מפלטי אלי (מ2096) טו
 מצרי ערי יצרי (מ2171) ג
 מקור עיני אל עוני (מ2238) א
 מרן די בשמיא לך מתחנן (מ2425) ז/ח
 משאת כפי מנחת ערב (מ2519) יב טו טז/ז
 *משה ואהרן בכהניו... לעיל במאמר זה, עמ' 332
 מתרצה ברחמים (מ2792) ב ג
 נפשי יחידתי (ל512) ב
 נפשי עז תדרכי (ל540) ג
 טלח נא לען העם הזה כגדל מדותיך (ל1490) טו
 עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים (ע189) יב טו
 עורה נא ימינך רמה (ע239) א
 על היכלי אבכה יומם ולילה (ע466) א
 על חורבן ציון יהמה (ע516) א
 ענה עני שפל כל השפלים (אחרי 797) ט יג יד
 ענו אבינו ענו (ע830) א ג ז/ח יא יב
 עת שערי ציון להפתח (ע1049) ב
 קול אהלה תתיפח (ק72) יד
 רבשע בראותי כי רד יומי (ר481) יב
 רבשע ויהי בעלות המנחה (ר513) יב
 רשב־ע חשבתי בניב לחשי (ר530) ט
 רבשע מודים אנחנו לפניך על כל הטובות שעשית (ר550) יב
 רבשע קודם כל דבר (ר613) א ב ג יב יג יד טז/ז
 רחום וחנון חטאנו... אדון הסליחות בוחן לבבות (ר805) ז/ח יב
 רחמנא אדכר לן (ר841) א-יז
 רצה עליך מדל אביך (ר1026) ב

תפילות ערב ראש חודש

שבט יהודה בדחק ובצער (אחרי ש260) א יא יג יד
שוכני בתי חומר (ש632) ג
שומר ישראל (ש673) ב ג יא
שופט כל הארץ (ש712) א יג יד
שחר קמתי להודות (ש849) טו
שלש עשרה מדות גמר הענו (ש1385) א יג
שלשת ישני חברון צעקו (ש1407) א
שמע קולי אשר ישמע בקולות (ש1738) ד ה ו ז/ח יא יב
שישי ושמחי בת ציון (ש1136) יד
שמם הר ציון בעוונות אבותינו (ש1630) יג
שעריך בדפקי ה' פתחה (ש2080) יא
תמהנו מרעות (ת307) א ו-יב יד
תענה אנקת נתונים (ת438) ג
תערוג אליך אלהים נפש האומללים (ת448) ו יב